

УДК 124.4; 159.922.76

О.П.БЕРЖЕНАРЬ (аспірант кафедри управління та євроінтеграції)
Київський національний педагогічний університет імені
М.П.Драгоманова, Київ
olgabezhar@yandex.ru

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ГОРИЗОНТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ІДЕАЛУ СУСПІЛЬСТВА: ГЕНОТИПІЧНИЙ І ФЕНОТИПІЧНИЙ ВИМІРИ

В статті розглядається структура естетичної свідомості людини, психологічний та соціальний механізми як види взаємозв'язку та взаємодії особистості і суспільства. Доведено, що естетична діяльність є процес-посередник між біологічною людиною і суспільним естетичним ідеалом.

Ключові слова: гармонійна особистість, естетичний ідеал, генотип, фенотип.

Актуальність дослідження місця і ролі естетичного ідеалу в житті особистості обумовлена потребами сучасної практики, насамперед, пошуком підвищення ролі естетичного в житті суспільства, намаганням досягти гармонії у її розвитку. Мабуть, немає більш утаємниченого соціального явища, ніж естетичне. Ним захоплюються, його прагнуть або навпаки не бачать у ньому нічого важливого. До естетичного з однаковою надією на успіх апелюють наука і релігія, мистецтво і мораль, економіка і політика, теорія і практика. Історія філософської думки, в межах якої розвивається – теорія естетичного – естетика, розглядає його як почуття і відношення, цінність і ідеал, специфічний вид діяльності і т. і. Особливий інтерес для нас являє собою естетичний ідеал та його вплив на формування особистості людини у перехідний період від техногенної до інформаційної цивілізації, коли змінюється не тільки людина, але трансформується й естетичний ідеал. Тінь ідеалу падає на усю сферу історії культури і виховання особистості людини.

Тож, **метою даної статті** є теоретичне відтворення механізмів впливу естетичного ідеалу на формування гармонійно розвиненої особистості.

Ми виходимо з того, що ідеал естетичний – (фр. ideal, від греч. idea – ідея, прототип) – вид естетичного відношення, що є образом належної і бажаної естетичної цінності [24, 97]. Його дієвість виявляється у ступені його впливу на поведінку, характер діяльності, вибір змістовних життєвих орієнтирів особистості та намагання їх реалізувати. У повсякденному житті людини він виконує світоглядну, виховну, регулятивну, нормативну ціннісну та прогностичну функції[25]. У зовнішньому вимірі естетичний ідеал виступає як нормативно-ціннісний імператив. Тут термін «імператив» (від лат. Imperatives – (рос. – повелительний/ укр. – наказовий) ми вживаємо у широкому сенсі. Тобто так, як цей термін викладений у кантівській філософії – всезагальний загальнообов'язковий моральний закон, якому усі

люди незалежно від походження, соціального стану повинні підкорятися при здійсненні своїх дій.

Він – не просто компонент переконань у структурі світогляду особистості разом зі знаннями, смаками, емоціями, почуттями, вірою, поглядами, вольовою готовністю до дій. Разом вони складають ціннісне смисло-життєве ядро світогляду особистості. Цей мислячий дух, за висловом Ф. Енгельса, "высший цвет" матерії, задає людині стратегічний напрям її життя і діяльності [23, 363]. Тож, ми маємо, іншими словами, довести гіпотезу про те, що процес формування відбувається завдяки наявності, як мінімум, двох принципово різних механізмів, а саме: психологічного і соціального. Якщо перший з них працює на основі генотипічної інформації, то другий – обробляє і спрямовує фенотипічну або соціальну інформацію. Підставою аналізу наявності у структурі різних видів механізмів для опрацювання двох різнорідних інформаційних потоків є ідея про те, що особистість і суспільство є функціональними системами, когнітивні основи вивчення яких закладені у працях В.І. Вернадського (концепція ноосфери) [5-8], М.І. Сетрова (функціональна теорія організації) [19-21], В.М. Келасьєва (принцип суміщення у соціумі) [4; 17], В.П. Беха (функціональна теорія соціального організму) [2], О.А. Донченко (концепція соціетальної психіки і синхроністична парадигма психосфери) [13, 4-10].

Складність аналізу визначається багаторівневою структурою естетичної свідомості людини, що проявляє себе на кожному рівні порізному, а саме на: а) безсвідомому – як генетично успадкований від предків інстинкт; б) чуттєвому – як емоційні стани; в) розумовому – як усвідомлені цінності, естетичні категорії. У залежності від цього розшарування ми вбачаємо можливість висунути робочу гіпотезу, що на кожному з цих рівнів діє свій власний орган і механізм переробки інформації: а) на безсвідомому – енергетичний механізм, що переробляє інформацію у енергію і навпаки, розкодовує сенс, що несе енергетичний імпульс; б) на чуттєвому – психологічний механізм, що переробляє генетичну (ірраціональну) інформацію; в) на розумовому – механізм соціалізації, що переробляє соціальну (раціональну) інформацію. На наявність специфічних механізмів психологічного і соціального походження звернули увагу Е.В. Іл'єнков, В.П. Бех та інші дослідники. З можливості руху потенційного соціального світу в двох напрямках прямо витікає пояснення двох видів зв'язку особи із зовнішнім середовищем. Першим ми розглянемо наявність психологічного механізму, що працює на обробці фенотипічної інформації. Його присутність у даному випадку цілком закономірна, оскільки ідеал, канон і ритуал одягаються в особливий алегоричний костюм, елементами якого є ідеологічні символ, образ, міф і культ. Тільки у такому костюмі естетичний ідеал стає загальнозначущим, опановує масу і спускається з "неба" на землю.

Людина сприймає те, що освоєно культурою, через різні форми діяльності, спілкування, навчання, гру. Біологічне і генетичне у людини —

це лише передумови для соціальної діяльності. Надзвичайно цікавою є думка з цього приводу відомої дослідниці О. Донченко, що подана у її праці «Від цілісності психологічних знань до цілісності світобачення» (2011) [13]. У цій праці дослідниця зазначає, що сучасна світова художня література, міфи, легенди, казки демонструють дивовижну схожість сюжетів, тем, подій, характерів. Незважаючи на різні мови і ландшафти, світ невербальних образів (символів, знаків, переживань, почуттів) завжди був, є і буде спільним для всього людства. Отже, існує універсальне психічне, або об'єктивна психіка, яка і є тією психічною матрицею, що містить вселюдські архетипи та їх структури – психофрактали. Можна сказати, що так само, як фізичний світ складається з квантів (яким, як відомо, притаманні властивості як речовини, так і поля), так елементами психічного світу людства є архетипи та їх структури. Вони у знятому вигляді відтворюють певну структуру таких відомих елементів фізичного простору, як поле, речовина, енергія та інформація (ізоморфними є такі психічні функції, як відчуття, логіка, емоційність, відчуття). Фракталізація (множення, ділення) цієї матриці відбувається під час втілення її елементів в усі «моменти збірки» (термін І. Пригожина) людського життя, зокрема при народженні людини, не випадкової групи, спільноти чи творчого людського творіння – книги, вистави, фільму, архітектурної форми, важливої справи тощо. Психофрактали як структурні одиниці нелінійних і складних систем психіки людей і спільнот моделюють те, що в народі завжди називали душею.

Дослідження фізичного вакууму, торсійних полів (полів кручення, з якими пов'язують психічне), абсолютного ніщо (божественних монад), надчутливого сприйняття, необмеженої пам'яті, меонів (різновидів фізичного вакууму, здатних зберігати необмежений масив інформації), механізмів інформаційного обміну між семантичним потенціалом меона і матерією мозку, визнання семантичного (або інформаційного) простору автономною реальністю універсуму тощо автоматично змушують визнати автономність свідомості відносно соми. «Обмін інформацією між свідомостями людей відбувається не тільки на вербально-семантичному рівні, але й нелокально, синхроністично» [13, 3-4] – робить висновок О. Донченко і ми з нею погоджуємось. Ці дані вимагають доповнення каузальної парадигми психологічного мислення протилежною – синхроністичною, що створена в науці (за О. Донченко) з метою відродити у свідомості людей онтологічну цілісність фізичного і психічного, відтворити і продемонструвати принцип взаємозв'язку усього з усім в психологічному просторі людства. Адже воно існує на Землі понад 2,5 млн. років, і за цей час сформувався і став автономно функціонувати психосоціальний «відбиток» цього існування – світ архетипів, до якого, як до фундаментального чинника функціонування психічного, звернувся свого часу К.Г. Юнг. Розглянутий вище простір універсального психічного і є тією психічною матрицею, яка містить вселюдські архетипи та їх структури – психофрактали. Дуже довго залишалося відкритим наукове питання про

механізм втілення спеціалізації, або, інакше, про те, яким чином душа поєднується з об'єктивною психікою (Космосом, Всесвітом).

Відповідь на це питання знайшов К.Г. Юнг, який відкрив в структурі психіки індивіда провідну функцію, що має трансперсональний вихід у «ноосферу». Але не буває просто виходу, коли йдеться про відкриті системи; буває обмін, зокрема, інформаційно-енергетичний обмін між провідною функцією і об'єктивною психікою. Покладаючись на результати фундаментальних досліджень квантової фізики та інших точних наук, що вивчають цілісність Всесвіту і людини, можна з упевненістю говорити, що «внутрішній оракул негнучкий і безкомпромісний, його не можна підкупити. До нього необхідно пристосуватися або, в крайньому випадку, рахуватися з ним. Людину губить сприйняття себе в якості simplex-а, а не duplex-а. Їй не спадає на думку запитати себе, а що думає її душа про неї. Навіть для більшості психологів «психіка» – це навіть менше, ніж пустий звук. Однак буквально все залежить від людської психе та її функцій, це надсистема, яка дає людям завдання» [13, 6] - зазначає О. Донченко. Отже, психіка – це дар космосу тим, хто живе на Землі. Це явище, яке ніколи не буде пізнане в повному обсязі. Експерименти з сенсорною депривацією в США і сенсорною ізоляцією в Росії висвітлили сферу несвідомого, яка досі була віддана на відкуп містиці та окультним знанням. Приблизно тоді ж, в середині ХХ століття, сфера несвідомого стала предметом наукового дослідження психіатрів психоаналітичного (започаткованого З. Фрейдом) і, пізніше, аналітичного (започаткованого К.Г. Юнгом) напрямів.

Другим є соціальний механізм, що спрямований на переробку фенотипічної інформації. Відбувається цей процес завдяки засвоєнню гуманітарних дисциплін, виховному впливу сім'ї, школи, суспільства, взаємодії з мистецькими явищами, здатності людини пристосовуватися до зовнішнього оточення, участі у громадському житті, свідомій її підготовці до самостійного дорослого життя. Цілеспрямоване формування особистості здійснюється в соціальній системі шляхом навчання і виховання. Це важливі вихідні характеристики даної роботи, що будуть нами розглянуті далі. Тут можна впливати на особистість з метою цілеспрямованих змін у світогляді особистості і, відповідно, у її поведінці. У ході аналізу взаємозв'язку та взаємодії особистості і суспільства, або її складових – науки, освіти, культури і спорту, що виконують функцію соціалізації. Тому на термін „соціалізація” лягає значне навантаження. При цьому ми виходимо з того, що „соціалізація (від лат. socialis – суспільство) – процес формування людської особистості на основі навчання та виховання, засвоєння соціальних ролей, суспільного та власного досвіду, що перетворює людину на члена суспільства. Через соціалізацію забезпечується спадкоємність історичного розвитку” [22, 540].

Зміст естетичного ідеалу матеріалізується у структурі особистості людини у вигляді сутнісних сил [3, 81]. Вони існують у формі індивідуальних силових енергоінформаційних полів, будучи потенційним

соціальним світом. Раніше в науці вони ототожнювалися зі здібностями людини, її діяльністю. У зв'язку з цим Г. Гегель, наприклад, писав, що душевні сили “є безпосередньою діяльністю, яка здійснюється сама по собі згідно зі своєю визначеністю” [11, 132-133]. Сутнісні сили як внутрішній продукт механізму соціалізації є окультуреними здібностями людини. Оригінальною є форма їх існування в цьому механізмі, оскільки вони є енергетично напруженими полями, що формуються людиною в процесі мислення. При переході в зовнішнє існування сутнісні сили виявляються як фундаментальна атрибутивна властивість людського організму – активність, яка є базою для саморозгортання діяльності щодо задоволення потреб суб'єкта. Перехід сутнісних сил в зовнішнє існування в структурі людини є частковим відчуженням від свого джерела, а при спрямуванні дії на той чи інший зовнішній предмет відбувається повне їх відчуження. Цей процес глибоко досліджений і представлений в роботах психологів і соціологів.

Спочатку зазначимо, що особистість і суспільство мають специфічні механізми входження в свою протилежність і засоби опосередкування своєї взаємодії, а отже, і утримання одне одного в складі специфічного протиріччя. Тут ми маємо на увазі наявність таких явищ як *хронотоп* в структурі особистості і *habitus* на стороні суспільства. Судячи з функцій, *habitus* скоріше інваріантний російському терміну “традиція”, ніж дослівному “звичка”. При цьому ми виходимо з визначення традиції, даної В.Воловиком, як відносно стійких, загальноприйнятних форм, що повторюються, засобів, прийомів, методів діяльності, що історично склалися в рамках конкретної соціальної спільноти [Див.: 9, 13]. Стисло пояснимо, що тут мається на увазі. Почнемо з поняття “хронотоп”, що допомагає зрозуміти взаємопереходи між сенсильною і інтелігильною матеріями. Поняття “*хронотоп*”, як відомо, активно використовувалося в гуманітарних науках, передусім М. Бахтіним. Своєрідність хронотопу полягає в тому, що він поєднує в собі, здавалось би, нез'єднуване, а саме просторово-часові в фізичному смислі цього слова тілесні обмеження з безмежністю часу і простору, тобто з вічністю і з нескінченністю. Тому в ньому містяться водночас і Фізична, і Семантична Вселенні. Це, як відзначає М. Каган, орган опосередкування їхньої взаємодії [Див.: 16, 114]. Хронотоп важко уявний через те, що простір і час зазнали в ньому діяльнісно – семіотичної переробки. Вони виступають в ньому в перетвореній формі аж до того, що реальний рух в просторі трансформується в зупинений час, а останній в свою чергу трансформується в простір, що рухається. Отже, особистість володіє атрибутивною спроможністю вступати за своєю ініціативою у взаємодію із суспільством. *Суспільство, в свою чергу, має механізм впливу на особистість*. Ф. Гіддінс писав про це так: “Суспільство є організація, що впливає певним чином на своїх членів” [1, 313]. Розмірковуючи за аналогією, можна стверджувати, що це свого роду *соціальний хронотоп*, за яким функціонує ціннісно-сміслова інформація, в тому числі – і цінності моральної свідомості, відтиснені імперативом “вижити”.

Механізм такого впливу отримав в сучасній філософсько-соціологічній літературі найменування *habitus*. Цей феномен є центральне поняття соціологічної концепції П. Бурдьє. Сам термін зустрічається вже в творах Г. Гегеля, яким він позначає "туманне уявлення про весь вигляд" роду [10, 266]. Шляхом *habitus*'а соціальна структура управляє практикою, причому не в дусі механічного детермінізму, але в рамках спонукань і меж, заздалегідь накладених на її винаходи. Це пов'язане з тим, що культура є не тільки смислонесучий і смислопередаючий аспект людської практики і її результатів, але і смислоположний і смислотворний акт, що дозволить людині сприймати своє соціальне життя і цим актом реалізувати в ньому власну самість. Все викладене вище дає нам право говорити, що, завдяки хронотопу особистості і традиції (соціальному хронотопу), межі між суб'єктивним об'єктивним і об'єктивним суб'єктивним не існує. Вони вільно переходять одне в одне, за допомогою спеціальних засобів, так званих *медіаторів*. Вони можуть розглядатися і як резонатори, на частоту яких настроюються живі істоти. Останні не тільки засвоюють ці частоти, але і генерують нові, підзаряжають своєю енергією медіатор [Див.: 15, 315]. Об'єктивований у зовнішньому середовищі естетичний ідеал є модифіковане і локалізоване енергоінформаційне поле – егрегор, що створене колективним розумом колективу, етносу, народу або планетарної спільноти. Йому протистоїть індивідуальне енергоінформаційне поле особистості у якому суб'єктивований індивідуальний естетичний ідеал конкретної людини.

Механізм соціалізації особистості людини є достатньо знайомий нам, оскільки проблемою соціалізації у соціологічній науці і педагогіці вчені і практики займаються давно і тому він є достатньо формалізованим. Л.П. Буєва у передмові до книги болгарського вченого Л. Ніколова «Структуры человеческой деятельности» підкреслює необхідність вивчення механізму «обміну діяльністю індивідів. Як складного суспільно організованого і спрямованого процесу» [18, 14]. Особлива увага дослідниками приділяється взаємодії, взаємовідношенню елементів, що становлять будь-який соціальний механізм. Механізм формування гармонійної особи також ґрунтується на взаємодії, взаємоперетворенні процесів розвитку суспільства і особистості. Оскільки суперечність між суспільством і особистістю є, особливо сьогодні, чи не найгострішою. Прикладів тут багато. Наприклад, соціальний вибух на Півночі Африки, рух у світі під гаслом «Звільнись від Волстріт», український Майдан 2004 року та ін. Ця закономірність чітко виявляється в так званому фрактальному осмисленні явищ світу, що оточує нас. Для розуміння особи необхідно знати усю історію людської культури. Адже саме соціокультурний контекст формує цінності, смаки, ідеали і установки будь-якої особистості. Ми ж у засобах культури вбачаємо головний канал впливу естетичного ідеалу на формування гармонійної особистості.

Створювані особистістю стосунки інших осіб призводять до зміни внутрішньої, за принципом резонансу, структури індивідів і утворюють іманентну суть цих особистостей. Конкретне взаємоперетворення стосунків суспільства і особистості, як основи соціального механізму формування гармонійно розвиненої особи можна представити таким чином. При дії суспільства на особистість відбувається «привнесення» сукупності стосунків суспільства до внутрішньої структури особистості з відповідними суб'єктивними перетвореннями, і одночасно відбувається зворотна дія особистості на суспільство. Таким чином, в процесі культивування особистісних стосунків суспільством відбувається не лише відтворення, але і утворення нових особистісних стосунків. При цьому відбувається зміна форми творчої предметної діяльності осіб на ту, що відповідає її змісту, що якісно змінився під впливом ідеалів суспільства певної доби, у тому числі й естетичного. При цьому слід враховувати той істотний момент, що ядром духовного багатства є світогляд та світоглядна культура особистості, що відіграють роль посередника у взаємодії суспільства і особистості. До його прерогативи входить: розуміння всесвіту, соціуму і людського мислення; усвідомлення індивідом свого місця в суспільстві і сенсу власного життя; орієнтація на певний естетичний ідеал; інтерпретація моральних норм і цінностей, що затвердилися і затверджуються в суспільстві. На основі вищевикладеного ми маємо визначитись з кінцевим продуктом у якому матеріалізувався процес-посередник між біологічною людиною і суспільним естетичним ідеалом. За звичай це естетична діяльність, що обумовлюється світоглядною культурою особистості серцевиною якого є індивідуалізований естетичний ідеал особистості людини, що матеріалізувався у її структурі. Специфічною рисою буття світоглядної культури є можливість виводити її володаря за межі існуючого стану, тобто «преривати безперервність», спонукати її носія до інноваційності, до стрибків у власному розвитку, зміни алгоритму соціального розвитку.

Отже, механізм соціалізації біологічної людини живиться за рахунок соціальної інформації з ноосфери планети. Він обумовлений властивістю входження особистості і суспільства у енергоінформаційний обмін, завдяки наявності таких явищ як *хронотоп* в структурі особистості і *habitus* на стороні суспільства. Традиції ритуали і звичаї, як інструменти суспільства, завдяки яким воно стало утримує особистість у полі естетичної взаємодії. Автор погоджується тезою Е.В. Іл'єнкова про те, що "в тілі індивіда виконує себе, реалізує себе, здійснює себе особа як принципово відмінне від його тіла і мозку соціальна освіта ("суть", а саме – сукупність ("ансамбль") реальних, чуттєво-предметних, через речі здійснюваних стосунків цього індивіда до іншого індивіда (до інших індивідів)". До змісту цього впливу природно належить концепт естетичного ідеалу, що функціонує у дану епоху.

Зміст естетичного ідеалу матеріалізується у структурі особистості людини у вигляді сутнісних сил. Вони існують у формі індивідуальних силових енергоінформаційних полів, будучи потенційним соціальним

Берженарь О.П., 2012

світом. Раніше в науці вони ототожнювалися зі здібностями людини, її діяльністю. Сутнісні сили як внутрішній продукт механізму соціалізації є окультуреними здібностями людини. Оригінальною є форма їх існування в цьому механізмі, оскільки вони є енергетично напруженими полями, що формуються людиною в процесі мислення. Перехід сутнісних сил в зовнішнє існування в структурі людини є частковим відчуженням від свого джерела, а при спрямуванні дії на той чи інший зовнішній предмет відбувається повне їх відчуження.

Зробимо головні висновки, що впливають з вищенаведеного. Вони полягають у наступному: по-перше, підтвердилась наша робоча гіпотеза про те, що у структурі біологічного організму людини існує, як мінімум, три самобутні механізми, що забезпечують процес формування гармонійної особистості: а) енергетичний, що замішаний на енергетичному субстраті; б) психологічний, що переробляє психо фрактали несвідомого, тобто діє на генотипічній інформації; в) механізм соціалізації особистості, що «працює» на фенотипічній інформації. По-друге, ми більш детально розглянули лише два з них: психологічний, що інтегрує особистість у психосферу і соціальний, що включає її до потоку фенотипічної інформації - субстраті ноосфери. По-третє, гармонійність особистості може не сформуватись, як з причин розладу кожного з них і відповідного джерела інформації, так і з причин, їх несумісності між собою. Вона може взагалі у перехідному періоді не формуватись, оскільки естетичний ідеал суспільства може перебувати у трансформаційному стані, як це сьогодні спостерігається в Україні. По-четверте, наявність гармонійно розвиненої особистості, навіть у перехідні періоди еволюційного поступу, свідчить про те, що у біологічному організмі людини є засіб інтеграції їх взаємодії до певної межі і ми бачимо у вивченні такого (уже четвертого), зверхмеханізму - інтегратора перспективу подальшого наукового пошуку по даній проблемі.

Список літератури

1. Алексеев И. Энергия // Философская энциклопедия. - Т. 5 – М.: Издательство “Советская энциклопедия”, 1970. . – С. 563-564.
2. Бех В.П. Генезис соціального організму країни: Монографія. 2-е вид., доп. – Запоріжжя: Просвіта, 2000. – 288 с.
3. Бех В.П., Шалімова Є.О. Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки: Монографія . – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – 255 с.
4. Васильев Г.Н., Келасьев В.Н. – Самоорганизация целостности: психо- и социогенез. – СПб: Издательство Санкт-Петербургского государственного университета, 2003 г. – 204 с.
5. Вернадский В.И. Научное мировоззрение // На переломе. Философские дискуссии 20-х годов: Философия и мировоззрение. – М.: Политиздат, 1990. – С. 180-203.
6. Вернадский В.И. Начало и вечность жизни. – М.: Сов. Россия, 1989.

– 703 с.

7. Вернадский В.И. Размышления натуралиста. Научная мысль как планетарное явление. Книга вторая. – М.: Наука, 1977. – 191 с.

8. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М.: Наука, 1988. – 519 с.

9. Воловик В.И. Идеологическая деятельность: диалектика традиций и новаторства. – М.: АОН, 1990. – 212 с.

10. Гегель Г. Наука логики. – Т. 1. – М.: Мысль, 1970. – 501 с.

11. Гегель Г. Наука логики. – Т. 2. – М.: Мысль, 1971. – 248 с.

12. Донченко Е.А. Социетальная психіка. – К.: Наукова думка, 1994. – 208 с.

13. Донченко О. Від цілісності психологічних знань до цілісності світобачення // Соціальна психологія. – 2011. – № 1. – С. 3-14.

14. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика (глибинні регулятори психополітичного повсякдення): [монографія]. – К.: Либідь, 2001. – 334 с.

15. Зинченко В.П., Моргунов Е.Б. Человек развивающийся. Очерки российской психологии. – М.: Тривола, 1994. – 304 с.

16. Каган М.С. Мир общения: Проблема межсубъектных отношений. – М.: Политиздат, 1988. – 319 с.

17. Келасьев В.Н. Самоорганизация: психо- и социогенез / Под редакцией В.Н. Келасьева. – СПб: Издательство Санкт-Петербургского государственного университета, 1996. – 200 с.

18. Николов Л. Структуры человеческой деятельности. – М.: Прогресс, 1984. – 176 с.

19. Принципы организации социальных систем: Теория и практика / Под ред. М.И. Сетрова. – К. – Одесса: Выща школа. Головное изд-во, 1988. – 242 с.

20. Сетров М.И. Информационные процессы в биологических системах. – Л.: Наука, Ленингр. отд-ние, 1975. – 155с.

21. Сетров М.И. Основы функциональной теории организации. – Л.: Наука, Ленингр. отд-ние, 1972. – 155с.

22. Філософський словник соціальних термінів. – Х.: "Корвін", 2002. – 672 с.

23. Энгельс Ф. Диалектика природы // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. - Т. 20. - С. 343-626.

24. Эстетика: Словарь /Под общ. Ред. А.А. Беляева и др. – М.: Политиздат. 1989. – 447 с.

25. Ягупов В.В. Педагогіка – Національний виховний ідеал. Підручник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=46. – Заголовок з екрану.

Надійшла до редакції 18.04.2012р.

О.П.БЕЖЕНАРЬ

Киевский национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова,
Киев

**МЕХАНИЗМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГАРМОНИЧНОЙ ЛИЧНОСТИ В
ГОРИЗОНТЕ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ИДЕАЛА
ОБЩЕСТВА: ГЕНОТИПИЧЕСКИЕ И ФЕНОТИПИЧЕСКИЕ ИЗМЕРЕНИЯ**

В статье рассматривается структура эстетического сознания человека, психологический и социальный механизмы как виды взаимосвязи и взаимодействия личности и общества. Доказано, что эстетическая деятельность есть процесс-посредник между биологическим человеком и общественным эстетическим идеалом.

Ключевые слова: гармоничная личность, эстетический идеал, генотип, фенотип.

O.BEZHENAR

National Pedagogical University of the M.P.Dragomanov, Kiev

**MECHANISMS OF FORMING OF HARMONIOUS PERSONALITY IN
HORIZON OF AESTHETIC IDEAL OF SOCIETY FUNCTIONING: GENOTYPIC
AND PHENOTYPICAL MEASUREMENTS**

The structure of aesthetic consciousness of human, psychological and social mechanisms as types of intercommunication and co-operation of personality and society are examined in the article. It is proven that aesthetic activity is a process-mediator between a biological human and public aesthetic ideal.

Keywords: harmonious personality, aesthetic ideal, genotype, phenotype.